

ZDRAVJE ZA VSE

Zavod za zdravstveno varstvo Koper
Istituto per la tutela sanitaria di Capodistria

Vsak je svojega zdravlja kovač

Leto 2 / št. 4 / 2012

Vojkovo nabrežje 4/a | 6000 Koper/Capodistria | tel. +386 5 66 30 800, fax +386 5 66 30 808 | e-pošta info.zzvkp@zzv-kp.si | www.zzv-kp.si

KOLEDAR DOGODKOV

7. april,
SVETOVNI DAN
ZDRAVJA

17. april,
SVETOVNI DAN
HEMOFILIJ

18. april,
EVROPSKI DAN
PACIENTOVIH
PRAVIC

22. april,
DAN ZEMLJE

22. april,
SVETOVNI DAN
BREZ AVTOMOBILA

23. april,
SVETOVNI DAN
VETERINARJEV

28. april,
SVETOVNI DAN
VARNOSTI IN
ZDRAVJA PRI DELU

29. april,
SVETOVNI DAN PLESA

EVROPSKI TEDEN
CEPLJENJA

NOVICA MESECA

EVROPSKI DAN PACIENTOVIH PRAVIC

apr.
18.

Jožica Trošt Krušec, mag. prava, zastopnica pacientovih pravic za obalno-kraško območje

Italijanska nevladna organizacija Active Citizenship Network (ACN) si že nekaj let prizadeva, da bi institucije Evropske unije tudi uradno razglasile 18. april za dan pacientovih pravic v njenih državah članicah. Tem prizadevanjem se pridružujejo tudi slovenske nevladne organizacije. To je dan, ko združenja še posebej opozarjajo na pereče probleme pacientov.

Pravno varstvo pacientovih pravic je v evropskem in svetovnem prostoru še sorazmerno redko urejeno, saj so pacientove pravice kot posebne človekove pravice postale prepoznavne šele v zadnjih dveh desetletjih. Unija nima zavezujočih določb glede tega, tako da so ureditve tega področja prepuščene članicam.

V naši državi so bile nekatere pravice pacientov opredeljene že v zdravstveni zakonodaji iz leta 1992, vendar se je v praksi kot problematičen pokazal način njihovega uresničevanja in tudi potreba po prenovi njihovega standarda na višji nivo. Zato je bil sprejet Zakon o pacientovih pravicah (ZPacP), ki se uporablja od avgusta 2008 dalje. V njem so pravice bolj pregledno in natančneje vsebinsko določene, poenostavili so se postopki njihovega uveljavljanja, saj omogočajo hitro reševanje zadev, pacientu pa ZPacP omogoča tudi aktivnejšo vlogo v postopku varstva in uveljavljanja njegovih pravic.

Z namenom varstva pacienta v zdravstvenem sistemu ZPacP natančno definira 14 splošnih pacientovih pravic, ki pripadajo vsakemu uporabniku zdravstvenih storitev ne glede na njegovo zdravstveno stanje in neodvisno od pravic, ki izhajajo iz obveznega in prostovoljnega zdravstvenega zavarovanja. Slednje so določene v drugih predpisih z zdravstvenega področja. ZPacP tako prinaša pacientom pravico do primerne in kakovostne zdravstvene oskrbe, do dostopa do zdravstvene storitve, do enakopravne obravnave, do izbire zdravnika in izvajalca zdravstvenih storitev, do spoštovanja njegovega časa, do varstva zasebnosti in osebnih podatkov, do obveščenosti in sodelovanja v procesu zdravljenja, do drugega mnenja, do seznanitve z njegovo zdravstveno dokumentacijo, do samostojnega odločanja o zdravljenju, do vnaprej izražene volje glede lastnega zdravljenja, do lajšanja trpljenja, do obravnave njegovih pritožb in do brezplačne pomoči zastopnika pacientovih pravic.

V okviru pravice do brezplačne pomoči zastopnika pacientovih pravic v Sloveniji že od leta 2009 deluje 11 zastopnikov pacientovih pravic. Za obalno-kraško območje deluje zastopnica, ki ima pisarno v Kopru. Pomoč zastopnika je za paciente brezplačna. Zastopnik

lahko pacientu glede pravic po ZPacP svetuje, pomaga ali ga zastopa pred izvajalci pri uresničevanju njegovih pravic, mu daje usmeritve, posreduje pri izvajalcih z namenom hitre odprave kršitev, jim nudi pomoč pri vlaganju pravnih sredstev, opravlja poizvedbe pri izvajalcih glede domnevnih kršitev, daje izvajalcem predloge, mnenja, priporočila, kritike za izboljšanje dela v odnosu do obravnave pacienta, ki so jih ti dolžni obravnavati in nanje odgovoriti. Upravičen je tudi do dostopa do vseh podatkov, ki so potrebni za njegovo delo. Glede na svoje zakonske pristojnosti je lahko pacientu v znatno pomoč pri uresničevanju njegovih pravic.

Prav je, da pacienti s pritožbami opozarjajo na kršitve svojih pravic, saj s tem lahko vplivajo na dvig kakovosti njihovega izvajanja in na ta način tudi postajajo enakopravnejši in aktivnejši partner v zdravstvenem sistemu. Pohvalno je tudi, da se izvajalci zdravstvenih storitev aktivno vključujejo v to problematiko in se v večini primerov trudijo rešiti pritožbene postopke za obojestransko zadovoljstvo.

Ob dnevu pacientovih pravic si vsi zaželim, da se krog pravic pacienta v prihodnosti ne bi krčil, predvsem ne tistih, ki izvirajo iz obveznega zdravstvenega zavarovanja, ter da bi v Sloveniji ohranili vsaj takšen standard, kakršnega ga imamo sedaj, saj je primerljiv z več razvitimi državami.

Uljana Petruša

TEMA MESECA SVETOVNI DAN ZDRAVJA

apr.
7.

Živa Žerjal

7. aprila leta 1948 je bila ustanovljena Svetovna zdravstvena organizacija. Njen rojstni dan poznamo kot svetovni dan zdravja, s katerim želimo vsako leto širšo javnost opozoriti na aktualne probleme, ki vplivajo na naše zdravje. Letošnja tema se dotakne prav vsakega izmed nas, saj postavlja v ospredje zdravje in starost ter s sloganom »Dobro zdravje dodaja življenje letom« opozarja na pomen vzdrževanja in ohranjanja zdravja skozi vse življenje in ne samo v starosti. Staranje se nanaša na vse in vsakogar od nas, ne glede na spol, družbeni ali socialni status,

Pišite nam na e-naslov: zdravje@zzv-kp.si

ZDRAVJE ZA VSE 1/2

zato je pomembno, da so ljudje v poznejšem obdobju življenja zdravi in tako živijo polno in produktivno ter so še vedno pomemben vir za svoje družine in skupnost.

V zadnjem stoletju se je pričakovana življenjska doba zelo podaljšala in kmalu bo število starejših od 65 let preseglo število otrok, mlajših od 5 let. Staranje prebivalstva se je pričelo v bolj razvitih delih sveta, a je počasi doseglo prav vse geografske regije. V večini držav Evropske unije je delež starejših že precej visok (višji od 16 %), trenutno pa spremembe zaradi drugačne strukture prebivalstva najbolj občutijo države v razvoju. Slovenija sodi med države z visokim deležem starejših, saj smo v letu 2010 že dosegli in presegli 16 %. Zavedati se moramo, da spremembe starostne strukture v družbi prinašajo s seboj veliko težav v delovanju družbe, hkrati pa prinašajo tudi veliko izzivov. Da bi bilo socialne izključenosti med starejšimi čim manj, moramo biti aktivni (tako fizična aktivnost kakor tudi vpetost v socialno mrežo) že v zgodnejših obdobjih našega življenja. Vir: www.who.int

ALI STE VEDELI?

Boris Kopilović, Marina Sučić Vuković

... da je med 21. in 28. januarjem v Evropi potekal 6. teden boja proti raku materničnega vratu?

Teden preventive je namenjen ozaveščanju javnosti o možnostih in pomenu preprečevanja raka materničnega vratu. Z ustreznimi preventivami – dobro organiziranimi presejalnimi programi in cepljenjem proti HPV – imamo možnost raka materničnega vratu skoraj izkoreniniti. Čeprav se v povezavi s tem tednom najpogosteje omenja le rak materničnega vratu, pa letos želimo spomniti tudi na ostale bolezni, ki imajo istega povzročitelja – virus HPV. Po podatkih, ki so na voljo, je virus HPV namreč odgovoren za več kot 5 % vseh rakov po svetu in ne le za raka materničnega vratu. Breme prenekaterih s HPV povezanih bolezni bi z ustreznimi preventivami lahko znatno zmanjšali.

Harald zur Hausen, prejemnik Nobelove nagrade za medicino, je prvi v zgodovini postavil hipotezo o povezavi med okužbo s HPV in nastankom raka materničnega vratu. Kasneje jo je tudi dokazal. Ob svojem nedavnem obisku v Sloveniji je dejal, da se starši žal še vedno premalo zavedajo dobrobiti cepljenja: »Načina, s katerim bi se lahko popolnoma zaščitili pred rakom, ni. Izjemo predstavljajo rakava obolenja, ki jih povzročajo HPV in hepatitis B, saj se proti tem virusom lahko do velike mere zaščitimo s cepljenjem«.

Poleg raka materničnega vratu je s HPV povezanih okrog polovica rakov ženskega zunanjega spolovila, rak nožnice in precej primerov raka zadnjika. Visokorizični genotipi HPV so vpleteni še v nastanek rakov penisa, grla, glave in vratu. Nizkorizični genotipi HPV pa tako pri moških kot pri ženskah povzročajo genitalne bradavice in respiratorne papilomatoze.

Ob želji po preprečevanju raka pa ne smemo zanemariti zaščite pred predrakavimi spremembami, ki jo ravno tako dosežemo s cepljenjem. V Sloveniji imamo letno približno 130 novoodkritih primerov raka materničnega vratu, opravimo pa kar 19-krat več – okrog 2.500 – posegov, kot so kolposkopije, biopsije in konizacije.

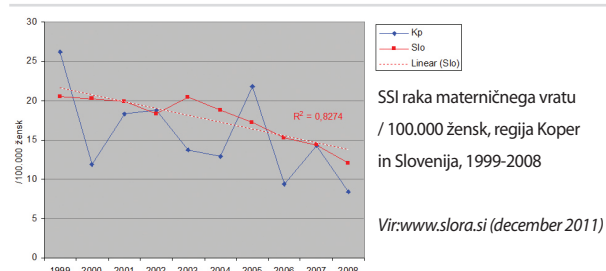
NOVE PUBLIKACIJE NA ZZV KOPER >>

Ko smo zaživel zdravo

»Ti posegi povzročajo zaplete v nosečnosti, prezgodnje porode in več splavov,« je še povedal prof. zur Hausen.

Statistično pomembni podatki o zmanjšanju pojavnosti predrakavih sprememb so že na voljo, Avstralija pa ob visoki precepljenosti s štirivalentnim cepivom že beleži 60% padec pojavnosti genitalnih bradavic. Za podatke o upadu raka na materničnem vratu bo treba še počakati, zaščita pa je na voljo že danes.

V Zdravstveni regiji Koper smo v obdobju 1999-2008 za Slovenijo ugotovili upad incidence raka materničnega vratu. Krivulja gibanja SSI (starostno standardizirane stopnje incidence) raka materničnega vratu je imela v Sloveniji trend upadanja, v regiji Koper (UE Izola, UE Piran, UE Koper, UE Sežana, UE Ilirska Bistrica in UE Postojna) pa nismo ugotovili jasnega trenda zaradi večjih letnih nihanj. Primerjava SSI raka materničnega vratu med letoma 1999 in 2008 pri ženskah v regiji Koper in v Sloveniji je pokazala statistično pomembno nižjo vrednost v letu 2008. Sklepamo lahko, da je na ugotovljene podatke ugodno vplivalo dolgoletno izvajanje programa za preprečevanje in zmanjšanje raka materničnega vratu ZORA.

Pozivamo vas, da razmislite o vseh vidikih preventive in o tem, kaj lahko danes storite zase in za svoje otroke.

...da smo 29. februarja obeležili svetovni dan redkih bolezni?

Za redko obolenje velja, da za njim zbolijo manj kot 5 ljudi na 10.000 prebivalcev. V tej skupini so tudi tako redke bolezni, ki prizadenejo le enega človeka na 100.000 ljudi. Po ocenah je samo v Evropski uniji 30 milijonov obolelih. Pod geslom »Malo nas je, a skupaj smo močnejši« je obeležitev dneva redkih bolezni potekala tudi v Sloveniji. 29. februarja so se v Cankarjevem domu srečali bolniki, strokovna in tudi širša javnost, kjer so spregovorili o potrebi po hitrejši prepoznavnosti bolezni, učinkovitejšem zdravljenju ter večji dostopnosti do zdravil za zdravljenje teh bolezni. Srečanje je organiziralo Društvo bolnikov s krvnimi boleznimi v sodelovanju še z 11 društvi.

NAPOVED DOGODKOV

... v mesecu maju 2012 bomo na Zavodu za zdravstveno varstvo Koper v sodelovanju s programi zmanjševanja škode na področju drog izvedli že drugo strokovno izobraževanje za delo na področju drog.

Strokovno izobraževanje ponuja znanja in spretnosti, ki jih potrebujejo zaposleni na področju drog pri svojem vsakdanjem delu z različnimi ciljnimi skupinami uživalcev drog, njihovimi svojci in lokalno skupnostjo. Predavanja, delavnice z diskusijo ter praktično delo so usmerjeni v aktualne odzive na področju drog. Izobraževanje je verificirala Socialna zbornica Slovenije s štirimi kreditnimi točkami. Vljudno vabljeni!

Novice **Zdravje za vse** so brezplačen mesečnik, dostopen na spletni strani ZZV Koper: <http://www.zzv-kp.si/strokovni-nasveti-in-priporocila-mesecna-publikacija-zdravje-za-vse/zdravje-za-vse> | Prav tako so novice dostopne v vseh informativnih točkah zdravstvenih domov in bolnišnic v zdravstveni regiji Koper. | **Izdajatelj:** Zavod za zdravstveno varstvo Koper, Vojkovo nabrežje 4a, 6000 Koper | **Odgovorna oseba:** Milan Krek | **Glavna in odgovorna urednica:** Manica Remec | **Sodelavci:** Liljana Petruša, Živa Žerjal, Ines Kvaternik | **Oblikovanje koncepta:** Slavica V. Okorn | **Oblikovanje in priprava:** SkupinaOpusDesign® | **Lektoriranje:** Martina Jelušič | **Naklada:** 1000 izvodov